

פתח דבר

בגליון 'טללים' שלפניכם מכונסים אחד-עשר מאמרים פרי עטם של תלמידי ותלמידות בית המדרש מן השנים תשפ"ד ותשפ"ה. לגליון שני חלקים. חלקו הראשון כולל ארבעה מאמרים העוסקים בענייני מלחמה ותעניות הציבור, ובחלקו השני שבעה מאמרים העוסקים בענייני שופטים ומשפט.

מאמרו של **עדן קלנר** הפותח את החלק הראשון, דן בבחירתם של חז"ל להשתמש במסכת תענית דווקא במונח 'תענית', בחירה לא מובנת מאליה לנוכח השימוש המקראי הרווח במונח 'צום'. עיסוקו של עדן בעניין זה מתפתח בהמשך המאמר לדיון מעמיק בפשרו של המושג פשט. **יונתן כהן** עוסק במאמרו בי"ג מידות הרחמים ומראה כיצד שילובן בסיפור המקראי כחלק מחידוש הברית בין ה' לעמו לאחר חטא העגל מאיר את חשיבותן בסדר הסליחות. לצד זאת, טוען יונתן, נוכחותן בכל אחד משני ההקשרים מעוררת אצל קוראן או אומרן רגשות שונים. **תהילה גאדו** סוקרת את גרסאותיו השונות של 'מעשה ניקנור' המופיע הן בספרות חז"ל והן בספרות חיצונית, ומשווה ביניהן. חתך השוואה מרכזי שהמאמר מתעכב עליו הוא טיב אזכורי המקומות בגרסאות הסיפור השונות, ובפרט בהבדל שבין הגרסה המופיעה בתלמוד הבבלי אל מול מקבילותיה במקורות הארצישראליים ובמשמעותו של הבדל זה. **שירה שיננזון** עורכת השוואה בין גישתו של הרב קוק למלחמה כפי שהיא מתבטאת בספרו 'אורות המלחמה', לבין הגישה המשתקפת בשירתו של המשורר הבריטי וילפרד אוון. שירה מראה כי הרב קוק רואה במלחמה תופעה הכרחית ואף רצויה (אף אם אינו מכחיש את נוראותה), ואילו אוון מדגיש בשיריו דווקא את הסבל העצום הכרוך בה. הבדל זה נובע לדעתה בין היתר מן העובדה שבעוד שהרב קוק לא היה מעורב במלחמה באופן פעיל והביט עליה 'מבחוץ', אוון כתב את שיריו בתקופת שירותו כקצין קרבי במלחמת העולם הראשונה וידע את המלחמה 'מבפנים'.

מאמרו של **אליסף סכר**, הפותח את החלק השני, מתמקד בפרק הראשון של משנת סנהדרין המזכירה רשימה ארוכה של נושאים ולצד כל נושא מציינת את מספר האנשים (בדרך כלל – דיינים) הנדרש כדי לדון באותו הנושא (למשל: 'דיני ממונות – בשלשה'). לאחר ניתוח ההגיון של סדר הרשימה, המאמר פונה לעסוק בשאלת היחס בין הנושאים הנזכרים בה לבין המקור בתורה המעניק לדיינים את הסמכות לשפוט באותו הנושא או באותה הקטגוריה שבו הוא כלול. **עמרי גולדשטיין** מציג אנלוגיה בין הדיון התלמודי אם 'יש אם למקרא / למסורת', לבין הוויכוח הפילוסופי שבין הגישה הרציונליסטית לאמפיריציסטית בדבר שרשי ההכרה שלנו. עמרי טוען שגישתו 'הממצעת' של קאנט ולפיה הן רשמי החושים והן קטגוריות השכל נדרשים, בהכרח, לביסוס ההכרה שלנו, עשוי לשמש בסיס רעיוני מקביל לפתרון השאלה התלמודית. **נטע לוירר** מנתחת לעומקה את הסוגיה התלמודית העוסקת בשניים שדנו ובטעות בשיקול הדעת. נטע מציעה לסוגיה קריאה ארספואטית שעל פיה מבנה הסוגיה משקף את התוכן שבה, קרי את המצב שהסוגיה משרטטת כרקע להיתכנותה של טעות בשיקול דעת. מאמרו של **אביב ברכה** סוקר ומנתח את התכונות והסגולות הנדרשות לדיין כפי שהן מוצגות במקראות ובספרות ההלכה והפסק, ומעמיק דרכם בהבנת מהותו-שליחותו. אביב טוען בין היתר כי דמותו של הדיין האידיאלי על פי התורה משלבת בתוכה שתי תפיסות מרכזיות בנות זמנינו

ביחס לדמותו של נציג הציבור: ייצוגיות תיאורית וייצוגיות מהותית. מאמרה של **טלי בן-עמי** דן במהותו של החוק האלוהי המשקף גם את תפקידו של הדיין עלי אדמות. לאור מגוון מקורות טלי מבססת את הטענה כי לחוק האלוהי מקור תוקף כפול: הוא יונק את סמכותו מהקב"ה המצווה ובו זמנית אף מן האדם המצווה לממשו בעולם. בהמשך לסוגיה התלמודית העוסקת בפשרה, **ליהיא ספקטור** חוקרת במאמרה את טבען של מידת האמת ומידת השלום, דנה בהרחבה במתח שביניהן, ומציעה דרכים שונות ליישובו. מאמרו של **אליעזר קובלנוב** עוסק בכלל התלמודי 'פליגין דיבורא' המאפשר לקבל חלק מעדות הנמסרת בבית דין, ובד בבד לדחות את חלקה. אליעזר סוקר בהרחבה וביסודיות את שלל מופעיו התלמודיים של כלל זה, מציג את מורכבותו, ובעקבות פרשנות הראשונים מציע לו הגדרה והסבר תוך התחשבות במכלול דרכי יישומו בסוגיות.

תודה מקרב לב לכותבי וכותבות המאמרים על השתתפותם בקובץ זה. תודה מיוחדת למלכותיים קשת, עורכת הלשון של הקובץ, על עבודתה המצוינת, וכן לעמרי גולדשטיין על עימוד הקובץ בטוב טעם ודעת.

שנות הלימודים תשפ"ד ותשפ"ה התקיימו בצילה של מלחמת שמחת תורה, השביעי באוקטובר, שהתרגשה עלינו. ליבנו דואב על הנרצחים והנופלים, וחרד לשלום החטופים שנותרו עדיין בידי האויב. אנו נושאים תפילה עמוקה לחזרת החטופים לביתם במהרה, לשלומם של חיילינו בגופם ובנפשם, ולשלום עם ישראל.

קובץ זה מוקדש לזכרם של חיילינו שנפלו במלחמה, ובכללם לזכרו של חברנו האהוב **ינון פליישמן** ז"ל, חבר בצוות בית המדרש בין השנים תשע"ט - תשפ"א. ינון היה איש ספר, אוהב תורה, ואדם של שלום. זכר חיוכו ונעם הליכותיו לא ימושו מליבנו. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

שנזכה לבשורות טובות,

ברציון אחיה עובדיה